

PSİKOTEKNİK DEĞERLENDİRMELERE İLİŞKİN USUL VE ESASLAR

Psikoteknik değerlendirme, bu usul ve esaslarda tanımlanan alt yapı özelliklerine sahip resmi ve özel kuruluşlar bünyesinde oluşturulan psikoteknik değerlendirme merkezlerinde çalışan psikolog unvanına sahip kişiler tarafından yapılır.

Psikoteknik merkezinin fiziki yeterliliği

(1) Psikoteknik değerlendirme testi uygulaması için test odası, aşağıdaki özelliklere sahip olmalıdır:

- Dış ortam koşullarından etkilenmeyen, sessiz bir ortama sahip olmalıdır,
- Uygulama esnasında giriş çıkışlara kapalı olmalıdır,
- Yeterli havalandırmaya sahip olmalıdır,
- Aydınlatması yeterli olmalıdır,
- Duvarları açık renkle boyanmış olmalıdır,
- Duvarda resim, müzik, saat vb. dikkati dağıtacak materyal olmamalıdır,
- Psikoteknik değerlendirme için bilgisayar destekli cihazlar olmalıdır.

(2) Psikoteknik değerlendirme test merkezi, aşağıdaki özelliklere sahip olmalıdır:

- Merkez; müstakil binalarda veya binanın bağımsız bölümünde açılmalıdır,
- Genel çalışma mekânından ayrı psikoteknik değerlendirme uygulaması için ayrılmış oda veya odalara sahip olmalıdır,
- Bekleme ve sekreteryaya odası, en az on metrekare büyüklüğünde olmalıdır,
- Kapısında psikoloğun adının yazılı olduğu ve diplomalarının aslı veya noter onaylı bir sureti ve cihaz kullanım belgelerinin aslının duvara asılı olduğu psikolog çalışma odası bulunmalıdır.

Çalışanların görev ve sorumlulukları

1) Psikoteknik değerlendirme merkezinde çalışan psikologlar aşağıdaki görevleri yapar:

a) Merkezde bulunan test cihazının kullanımını konusunda eğitim almış ve kullanım belgesi olan en az iki psikolog çalışır. Psikolog testin uygulamasından, test sonuçlarının saklanması ve istatistik oluşturulmasından bizzat sorumludur,

b) Psikoteknik değerlendirme raporu üç nüsha olarak düzenlenir. İşe ilk girişte düzenlenen raporun iki nüshası tren makinist adayına verilir. Çalışan tren makinistine psikoteknik değerlendirme merkezi tarafından düzenlenen iki nüsha rapor ise çalıştığı demiryolu altyapı veya tren işletmesine gönderilir. Raporların bir nüshası da merkezde kalır. Merkezde kalan bu rapor elektronik ortamda ve on yıl süre ile dosyada saklanır,

c) Psikoteknik değerlendirmeye alınacaklara, teste başlamadan önce alkol veya benzeri uyuşturucu ve/veya uyarıcı maddelerin, psikolojik veya fizyolojik durumunu olumsuz etkileyecek reçeteli veya reçetesiz ilaçların etkisi altında olmadığını, testler esnasında performansını etkileyecek herhangi bir sağlık probleminin, yorgunluk, uykusuzluk, açlık veya benzeri bir etkinin olmadığına ilişkin belge imzalatılır. Kişi isterse, değerlendirme başka bir güne ertelenir,

ç) Psikoteknik değerlendirme sonucu, psikolog tarafından Psikoteknik Değerlendirme Raporu üzerinde “Yeterli” veya “Yetersiz” şeklinde belirtilir. Ayrıca kişinin girmiş olduğu testleri ve her bir testten ne düzeyde geçtiğini gösteren rapor düzenlenir,

d) Psikologlar, bu Yönetmelikte belirtilen kişi, kurum veya kuruluş dışındaki gerçek veya tüzel kişilerle, psikoteknik değerlendirme ile ilgili sonuç, istatistiki bilgi, kurumsal ve kişisel bilgileri paylaşamaz ve izinsiz kullanamaz.

Psikoteknik değerlendirme merkezlerinde tutulması gereken kayıtlar

1) Merkezlerde test süreçlerinin takip edilmesi, arşivlenmesi ve denetlenmesi için aşağıdaki belge ve kayıtların bulundurulması zorunludur:

a) Kayıt Defteri: Psikoteknik değerlendirme yaptırmak üzere merkeze başvuranların kimlik ve sicil bilgilerinin kayıt edildiği defterdir,

b) Psikoteknik Değerlendirme Raporları Dosyası: Psikoteknik değerlendirme yapılanların kimlik ve sicil bilgilerinin, psikoteknik değerlendirmeye ait bilgisayar çıktılarının saklandığı dosyadır,

c) Yedekleme Sistemi: Psikoteknik değerlendirme testi uygulanan her bir test cihazını görüntüleyen kamera sistemi ile kayıt edilen personelin teste giriş tarihine, saatine ve test esnasındaki görüntüsüne ait kayıtların merkezde bir ay süre ile saklanmasını sağlayan sistemdir.

Psikoteknik değerlendirmede uygulanacak testler

Psikoteknik değerlendirme; bireyin bilişsel ve/veya motor yeteneklerinin ölçülmesini sağlayan bilgisayar destekli görsel ve/veya işitsel testlerdir. Tren makinistinin psikoteknik değerlendirmesi aşağıda belirtilen testler uygulanarak yapılmalıdır.

a) Bilişsel yetenek ve beceriler

(1) **Seçici dikkat:** Bu yetenek, testin içeriğini oluşturan çeşitli görsel uyarılar arasından, sadece test kapsamında sürekli ve sık biçimde gelen kritik uyarılar olarak belirlenmiş uyarıların seçici dikkat ile fark edilmesi üzerine incelenmeli ve ayrıca ekranda ihmal edilen bir alan var ise bunun tespitini de yapabilme özelliği olan bir test ile ölçülmelidir.

(2) **Muhakeme yeteneği:** Bu yetenek, zaman baskısı altında analitik düşünce becerisinin kullanıldığı, olgulara ait ipuçlarından anlamlı sonuçlar çıkarma ve olgular arasındaki bağıntıları sağlayan prensipleri anlayabilme sürecine kurulu sözel olmayan bir test ile ölçülmelidir.

(3) **Görsel Hafıza:** Bu yetenek, Görsel bilginin algılanma ve hatırlanma performansını değerlendirme amacıyla, görsel hafıza kapasitesinin belirlenmesi için kullanılan harita ve sembollerden oluşan bir test ile ölçülmelidir.

(4) **Uyanık testi:** Bu yetenek, uzun süre uyarın eksikliği veya uyarın sabitliği durumunda yorulmadan, uyanıklığı koruyarak uyarandaki farklılığın fark edilmesi üzerine bir test ile ölçülmelidir.

(5) **Konstrasyon:** Bu yetenek, testin içeriğindeki uyarıların karşılaştırması yapılarak istenen uyarının varlığı ya da yokluğunun hızlı bir şekilde tespitinin yapılması üzerine sözel olmayan bir test ile ölçülmelidir.

b) Motor yetenekleri

(1) **Zihinsel ve motor tepki hızı:** Bu yetenek, işitsel ve görsel uyarının birlikte algılanması üzerine tepki vermesi ve uyarın ile mekanik tepki hareketinin başlangıcı arasında geçen sürenin tepki hızı olarak değerlendirildiği; bireyin hareket hızı ve eylem planlı hareketleri planlama yeteneğini ölçen bir test ile ölçülmelidir.

(2) **Stres toleransı ve tepki hızı:** Bu yetenek, yoğun ve karmaşık işitsel ve görsel uyarın akışı ile oluşturulan stres altında uyarıların fark edilmesi ve her bir uyarına uygun

tepkinin hızlı olduğu kadar doğru olduğu da incelenen, tepkilerin eller ve ayakların eř zamanlı kullanımı ile verildiği bir test ile ölçülmelidir.

Psikoteknik değerlendirme süreleri

Tren makinistlerinin psikoteknik değerlendirmeleri, MYK'nın tren makinisti ulusal yeterliliğinde belirtilen süreli bildirimler içerisinde yapılır.

Psikoteknik değerlendirme ölçütü

Tren makinisti ya da tren makinist adayının başarılı sayılabilmesi için bataryada belirtilen tüm testlerden yeterli sonuç alması gerekmektedir; testlerin birinden bile yetersiz olması durumunda başarısız sayılır.

Psikiyatri uzmanı muayenesi

Psikoteknik değerlendirme merkezine hizmet veren psikiyatri uzmanı, muayenesinde psikoteknik değerlendirme raporunda yer alan bulguları dikkate alarak; tren makinist adayları ve tren makinistlerinde algılama, muhakeme etme, karar verme ve tepki verme ile ilgili bilişsel özelliklerinden demiryolu aracını kullanmasını engelleyecek ya da tehlikeli kullanıma yol açabilecek özelliklerinin olup olmadığını araştırır. Psikolojik ve psikoteknik açıdan sakınca olup olmadığına dair değerlendirmesini yaparak, düzenleyeceği raporda belirtir.

Psikoteknik değerlendirme raporlarına ilişkin itiraz

Sonucu yetersiz olan çalışan personel, çalıştığı demiryolu altyapı veya tren işletmecisi tarafından psikoteknik değerlendirme tarihinden, en az 30 gün sonra ikinci bir değerlendirme için psikoteknik değerlendirme merkezine gönderilir. İkinci psikoteknik değerlendirme sonuçları kesindir. İki yıl süreyle makinistlik için tekrar psikoteknik değerlendirmeye alınmaz.”